

Història oral

Biografies i història familiar

Biografia de José Vivó Salcedo

Entrevistes i històries de vida

La immigració a Alaquàs als anys quaranta-seixanta del segle XX
a través de les històries de vida i fonts orals

Entrevista a Maria Franco Pons

Q·i·A

*Ramón Tarín
Laura Vivó
Vicent Ferrer*

José Vivó Salcedo

Fa aproximadament quaranta anys JOSÉ VIVÓ SALCEDO va instal·lar la seua indústria al carrer San Martín nº 4 d'Alaquàs. Des de la ciutat de València on tenia les instal·lacions de la indústria de cromats, ell com alguns dels seus clients, i molts comerciants i industrials, es van veure en la necessitat de buscar noves instal·lacions en els barris o pobles de la perifèria de la capital, impulsats pel creixement urbanístic i per la bona marxa dels seus negocis. Era la primera fase de la creació dels polígons industrials i del desenvolupament dels pobles de l'àrea metropolitana de València.

Però comencen la història del nostre personatge pels seus orígens, la seua infantesa i joventut.

José Vivó Salcedo va néixer l'any 1926 al carrer Cirilo Amorós, nº 2 de València, fill d'una modesta família propietària d'una tenda de queviures. Era el tercer d'un matrimoni que contava amb dues filles. La infància de José va transcorre amb la normalitat, entre l'escola, la família i els jocs de carrer que en aquell temps, abans de la guerra es podia permetre la xicalla de la capital: *jugàvem al mig del carrer –diu José- amb una pilota que havíem fet amb tela lligada, que no era ni de goma, i al cap de les mil venia un municipal en bicicleta, -eh! un guiri, que ve un guiri!- i tots a córrer.*

En temps de la guerra civil, quan José tenia entre 10 i 13 anys: *La guerra pel mig, s'ho passàrem molt malament –comenta José-. Dins de tot això encara amb molta sort, perquè caigueren bombes molt a prop de la nostra casa, concretament on estava el cine Tiris al principi de l'aleshores, Avinguda de José Antonio. Hi havia un bar que feia xaflán, que crec que es deia la Gran Penya o alguna cosa per l'estil i allí mateix caigué una bomba i nosaltres vivíem al començament de Cirilo Amorós. Eixa ens pillà molt a prop i un bombardeig d'un vaixell de guerra que es deia el Canàries, allò va ser terrible, va ser de nit, les bombes passaven xiulant, però prop de casa no passà res, ni a nosaltres. Mon pare tenia aleshores 48 anys, no estava en edat militar i jo era molt xiquet.*

Acabada la guerra, la família de José es va traslladar a Mislata a un pis propietat del seu pare, d'on se'n anaren onze mesos després al barri del Carme i posteriorment al barri de Russafa, concretament al carrer Organista Plasencia, d'on eixiria en el seu moment per a casar-se.

José acabà els estudis primaris i es posà a treballar en l'empresa *Industrias Verí*, una empresa de fabricació de planxes de planxar roba, hi va conèixer una de les empleades que es deia Laura Llidó Alapont, amb la qual inicià una relació que duraria tota la vida.

Als dinou anys va haver de passar pel mal moment de la mort sobtera del seu pare a conseqüència d'un infart quan anava un dia cap al mercat d'Abastos. Aquest fet va caure com una llosa sobre la família i ell, a pesar de la seua joventut, va haver de fer-se càrrec d'una situació familiar amb moltes dificultats, agreujades per la situació econòmica que patia Espanya en els anys quaranta. Entre altres, es feu càrrec durant un temps del conreu d'unes terres que tenien a Bétera, on els seus pares feien algunes collites per tractar de

salvar l'economia familiar. La mare de José havia heretat unes terres del seu pare que en principi es posaren a conrear, doncs en eixe moment ja no tenien la tenda, però després de faltar el pare es van veure en la imperiosa necessitat de vendre-ho perquè la situació econòmica era molt greu.

Per poder lliurar-se del servei militar, va haver de pagar per a què li arreglaren els papers, a més de ser fill de viuda. Temps després es va assabentar que igualment s'hauria lliurat per ser estret de pit.

El caràcter responsable i emprenedor de José, l'impulsaren a deixar el treball assalariat i iniciar la creació d'una indústria de cromats. Amb un préstec inicial i fent societat amb un cosí seu que era llaurador, el qual disposava d'un local al carrer Cadis de València, posaren en marxa l'empresa fent grans esforços per traure avant el negoci, doncs era molt el que es jugaven en cas de fracassar.

Passats un anys, la societat es va desfer i José continua tot sol el negoci. Li anava molt bé encara que treballava moltes hores fent-se càrrec de quasi tot: *jo anava molt bé, guanyava diners, tenia quatre o cinc persones i tot girava al meu voltant, jo era el contable, l'encarregat, el que comprava... llevat dels segurs socials, jo ho feia tot.*

A mesura que la situació de l'empresa s'anava consolidant José i la seua núvia, després de deu anys de festeig, es van plantejar el casament, i així ho feren l'any 1956 i es posaren a viure en una casa al carrer Organista Plasencia, d'on van eixir uns pocs anys després per a instal·lar-se de forma més còmoda i definitiva al carrer Literato Azorín. Del matrimoni van néixer tres fills i un filla; José Maria (20-05-57), Rafael (14-01-59), Pere (04-08-60) i Laura (26-02-67).

En els anys posteriors al seu casament va haver de lluitar molt per atendre el seu negoci, la situació familiar i el problema d'una llarga malaltia que patia la seua mare, de la qual va morir l'any 1959.

EL TRASLLAT A ALAQUÀS

En els anys 1960 a 1980, moltes empreses i comerços importants instal·lats al centre o als barris perifèrics de València es van veure obligats a eixir de la capital per la pressió urbanística i les noves legislacions sobre seguretat i sanitat i José, com molts dels seus clients, es posaren a buscar terrenys, nous i baixos comercials prop de la capital. Alguns dels seus clients ja estaven instal·lats a Alaquàs o Aladai i per això va buscar uns terrenys per a edificar i ho va trobar, en el que avui és el carrer San Martín i que aleshores es deia *Calle en Proyecto*, era el que buscava: *a les afores del poble en el camí del Pla de Quart hi havia uns camps que deien "Les Semilles" i hi havia un home que li deien Pelegrí que estava rasant la gespa i li dic -escolte per ací no sap qui puga vendre un terreny?- I em diu, -en el motor de la Viuda està Paco el representant de Martí Algarra- que era el propietari de tot el terreny aquell. Estava d'alcalde Martín Llàcer que fou el fundador del Polígon, i en ell vaig trobar totes les facilitats. Quan jo vaig començar a edificar, hi només estaven dues indústries, la de Frasco i la de Serafín.*

Va comprar els terrenys, va construir una nau ampliant i modernitzant maquinària i instal·lacions i començà la nova etapa de l'empresa CROMATS SALVI. Açò era l'any 1970: *ací comencí a treballar l'any 70, però com vaig estar quatre o cinc anys anant i venint a València, anava a dinar, tornava, anava, tornava,*

però jo veia que no funcionava cap de les dues coses i vaig dir, tanque la de València. li vaig tindre problemes en el personal perquè a ningú els venia bé vindre-se'n ací i jo vaig dir -si no se'n veniu, feu el que estimeu oportú, jo ací no em quede més.

També es va veure en la necessitat de plantejar a la seua família la possibilitat d'instal·lar-se definitivament a Alaquàs: *A part d'això este no va ser el motiu principal. Jo hi estava molt a gust. Primer perquè jo vaig néixer a València, els fills anaven al col·legi dels Salesians, allà a la carrera de Sant Lluís, la xiqueta era molt menuda, però els germans anaven allà.* Finalment tots acceptaren la proposta i es posarem a buscar una vivenda a Alaquàs, on després de moltes gestions, trobarem un pis en un edifici acabat de construir a la Plaça d'Espanya, cantoner al carrer Perolers.

Des d'ací –comenta José- Fixa't si han edificat que ha desaparegut el camp de futbol del Roser. Però jo des d'ací, des d'aquest balcó, podia vore el camp, tot no, però més de la meitat sí. I la gespa estava molt arreglada, perquè feia cura d'ella la directiva privada, però quan es feren càrrec l'Ajuntament anà tot a per l'aire.

Quan José i la seua família arribaren a Alaquàs, fa més de quaranta anys, trobà un ambient acollidor que encara conservava aquelles característiques d'una població on quasi tots es coneixen. Este ambient i el caràcter obert i afable de José, afavorí ben prompte la seua integració en la societat alaquasera. En primer lloc per les relacions comercials, que necessàriament va haver d'iniciar en funció del seu negoci i més tard, amb entitats esportives, i culturals, com per exemple el *Club de Futbol Alaquàs* del que ven prompte passà a formar part de la directiva: *vinguérem a viure en el mes de juny i la temporada de futbol següent ja vaig entrar en la directiva. Vicent Barberà "el Senento" era el president. Vaig ser delegat de juvenils diverses temporades i portava dos equips.*

Entre altres associacions va ser soci de la Unió Alaquasense Musical i de la Agrupació Comarcal d'Empresaris, soci-fundador.

A partir del moment en què es va instal·lar a Alaquàs, el seu negoci, la família i la participació social, anaven funcionant molt millor. La dedicació al negoci era la principal ocupació, dedicant tot i això el temps de vacances a preparar feina o gestionar els temes d'administració. També comptava amb la col·laboració dels seus fills que en època de vacances dels seus estudis o en caps de setmana, li ajudaven en els treballs administratius. Tot eixe esforç anava

donant els seus resultats i va aconseguir una època molt bona d'estabilitat econòmica, al mateix temps que l'empresa es feia més gran, arribant fins i tot a tindre una plantilla de dotze empleats.

Després d'uns anys bons, l'empresa va acusar problemes de finançament com a conseqüència dels impagats de diversos clients que deixaren de pagar lletres de canvi i pagarés en quantitats importants, als quals hagué de fer front amb els seus diners, a més hipotecant alguns bens personals: *vaig conèixer uns quants directors de bancs, tots molt bones persones quan vas a dur diners, però quan anaves amb dificultats... Jo quan vaig tenir eixe moment dolent, que em deixaren de pagar alguns clients, vaig haver de demanar diners i me'ls donaren perquè tenia bens, que vaig haver d'hipotecar, però a un interès borrarxo, perquè així fou com feren molt diners bancs i caixes, perquè eren molt importants. Tant que vaig anar al Banc de Vizcaya i quan em digueren el que havia de pagar del primer termini d'un venciment, li vaig dir al director -digam que li dec li ho pague tot, i no torne més- perquè jo dins de allò que era possible he tingut orgull quan he pogut, quan no he pogut he hagut d'engolir. És a dir, que de bancs ací vaig conèixer de tot.*

Les dificultats econòmiques de l'empresa anaven creixent pels impagats i la mala situació general, a conseqüència de la qual cosa José va patir una depressió i va passar una temporada malalt.

La situació no millorava i es pensà en tancar l'empresa quan ja portaven 20 anys instal·lats en la fàbrica d'Alaquàs i, per a què el personal no perdera el lloc de treball, es va pensar en fer una societat laboral, CROMATS VICROM, fent socis als propis treballadors. Passat un temps, la falta de dedicació i esforç davant una situació tan delicada va obligar els successors a pensar en el tancament, per això es va fer un traspàs a un empresari del sector del metall.

Així va ser com l'empresa que tant d'esforç va costar i tant de fruit va donar, va acabar al mateix temps que el seu creador es jubilava.

La jubilació li ha donat la possibilitat de gaudir del descans i de la practica de les seues aficions: llegir, passejar, la conversa amb els amics del musical, el futbol i veure com anaven creixent els rebrots de la seua família.

D'altra banda també ha passat per la pena de veure morir el seu fill major, José Maria, el 16 de gener de 2010 d'un infart i, últimament la seua estimada esposa Laura, amb la que ha compartit tot el seu projecte de vida.